

Ramses'in Elli Ođlu

Eski Mısır uygarlığı uzmanlarından Howard Carter 1922 yılında yüzyılın arkeolojik buluntularını gün ışığına çıkarırken, işçilerine, Kral Tutankamon'un mezarından çıkan toprağı, önemsiz saydığı başka bir mezarın girişinin üstüne yığmalarını buyurmuştu. "Carter, gerçekten de mezarı, yüksekliği üç metreyi bulan çakıl ve kum yığınının altına gömmüş," diyor arkeolog Kenr Weeks. Kahire'deki Amerikan Üniversitesi'nde görevli olan Weeks geçen yıl, Carter'in 1922'de korkunç bir hata yaptığını keşfetti. O zaman hiç çekinmeden kapattığı mezar, Firavun 2. Ramses'in oğullarına ait olabiliirdi. 2. Ramses, Musa Peygamber'in karşı çıktığı firavun olarak bilinir. Oğullarına ait olduğu düşünülen mezar da, Mısır'da bugüne değin bulunan mezarların en büyüğüydü.

Mezarın yamaçtaki kapısı Krallar Vadisi'nin ondokuzuncu yüzyıldan kalma haritalarına bakılarak bulunmuş. Pek çok Mısır firavununun ebedi istirahatgâhı olan Krallar Vadisi, Nil'in batı yakasında, Lüksor kentinin karşısındadır. Ancak ilk kazıcılar mezarın içinde pek bir şey görememişlerdi; sağanak yağmurların süpürdüğü çakıl ve kum, baş taraftaki küçük odaları doldurmuştu. Onlar da bu yüzden mezarı önemsiz saymış olsalar gerek. Weeks, civardaki bir karayolunun genişletilmesi için sürdürülen çalışmaların vereceğı zararı düşünerek, 1989 yılında mezarın yerini yeniden saptamış. Birinci odada bir duvar ortaya çıkardıktan sonra, duvarın üzerinde 2. Ramses'in oğlunun adını görmüş ve mezarın daha dikkatli bir incelemeyi hak ettiğini anlamış.

Weeks ve ekibi altı yıl boyunca, mezarın ilk iki odasını kılı kırk yaran bir titizlikle temizlemiş, binlerce ça-

nak çömlek parçası, mücevher, heykeller ve kemikler çıkarmış. Ekip başka duvarlar da buldukça, Ramses'in başka oğullarının isimlerini gösteren hiyeroglifler ortaya çıkmış. Ancak 1995 yılının başlarında her biri yaklaşık bir metre kare kesitinde on altı sütunla desteklenen koca bir salona (üçüncü odaydı bu) girene değin, mezarın gerçek ölçüleri hakkında fikirleri yoktu. Gerideki duvarda bir kapı vardı. Bu kapı yukarıdan düşen ve böylece binlerce yıl boyunca kum çakıl artıklarının içeri girmesini önleyen büyük bir kaya parçasıyla kapanmıştı. "2 Şubat'ta kapıdan geçtik," diyor Weeks: "Ve kendimizi tıka basa kum dolmuş bir odada değil, otuz kırk metre uzunluğunda bir koridorda bulduk." Koridora yirmi kapı açılıyordu; sonunda ise, Osiris'in duvara kazınmış bir buçuk metre yüksekliğindeki figürü vardı. Ayrıca her biri 24 metre uzunluğunda iki koridor da sağa ve sola uzanıyordu. Bu koridorların yine her birine on altı kapı açılıyordu.

Tasarımıyla, işleviyle, ölçüsüyle, sayıları sekseni bulan odalarıyla 3000 yıllık mezarın eşi benzeri yok. Weeks daha aşağılara inen merdivenler olabilir diye düşünmüş. Gerçekten de gömü odalarına inen merdivenleri

bulmuş. Şimdiye kadar Weeks ile meslektaşları sadece mumya parçaları buldular. Bunlar genç erkeklerin mumyalarından kalmış. Hiyeroglifler, 67 yıl boyunca hüküm sürmüş 2. Ramses'in, 52 oğlundan 50'si ile birlikte gömüldüğü bu yerin bir aile mezarlığı olduğunu söylüyor. "Buna benzer başka bir yerleşke yok, çoğunluk tek bir mezar odasından, tek bir cesetten ibarettir," diyor Weeks. "Bu çok karışık bir öykü. Çünkü din birçok kültürde tutucu öğedir. Mezar planında öyle hemencecik değişiklik yapamazsınız, özellikle de taç giymiş prenslerin mezarlarında..."

Eski çağlarda soyguncular mezarların yağmaladıkları için, bu yerin maddi zenginliği, Tutankamon'un mezarıyla karşılaştırıldığında, belki düşük olacaktır. Ama oradan çıkan yazılar ve buluntular, arkeologlara Mısır tarihi ve kültürü konusunda daha çok şeyler öğrenme fırsatı verecektir. Ayrıca mezar, kral çocuklarının rolünü incelemek için tek fırsat. Ramses'in yüz çocuğı hakkında hemen hemen hiçbir şey bilinmiyor. "Bu belki de Mısır uzmanlarının, Mısırlı kral ailelerinin yapısı üzerine çalışmalarına olanak verecek en iyi fırsattır," diyor Weeks.

Shanti Menon
Discover, Ocak 1996
Çeviri: Sinan Kılıç

